

Politická reprezentace v prvních desetiletích komunistického režimu na lokální úrovni

Stanislav Balík

Úvod

Tento příspěvek je případovou studií vývoje politické reprezentace v prvních desetiletích komunistického režimu v severomoravské obci Bludov. Nečiní si generalizující ambice – chce na konkrétním případě analyzovat personální aspekt nejnižší úrovně vládnutí. Hlavní otázkou přitom je, do jaké míry stála místní politická reprezentace po roce 1948 na nových lidech, do jaké míry vycházela z prvorepublikových kádrových základů Komunistické strany Československa (KSČ) či zda čerpala z politiků, kteří měli předkomunistickou politickou zkušenost. Zajímat nás bude i sociální profil vládnoucích. Příspěvek nemá ambici být vyprávěním místních dějin daného období – k tomu lze odkázat na některé autorovy dřívější práce,¹ příp. s potřebným odstupem na dobový text z roku 1979.²

Bludov (okr. Šumperk) byl vždy typickou českou vesnicí s výrazným vlivem selského živlu. Na přelomu 19. a 20. století sehrál důležitou roli v procesu národního sebeuvědomování české severní Moravy, jejímž byl uznávaným centrem. Snad i díky své velikosti, kdy ač nikdy nebyl městem, přesto patřil k největším sídlům etnicky českého severomoravského území. Byl rovněž místem ostrých společenských střetů mezi silnými strukturami katolického a pokrokařského tábora. Tyto tábory přitom neměly jen místní působnost, ale ovlivňovaly i blízké okolí (srov. Konečného aféra,³ bludovská sokolská jednota jako „matka“ jednot okolních apod.). Z tohoto pohledu může být zajímavé zaměřit se v této obci na otázku místní reprezentace komunistické moci.

Zdrojově vychází tato práce především z primárních pramenů – obecní a školní kroniky, archivních fondů obce Bludov a MNV Bludov, částečně pak ze sekundární literatury či osobních svědectví.

Příspěvek věnuji Jiřímu Pernesovi, faktickému vedoucímu mé diplomové práce na oboru historie na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity v roce 2000. Právě s ním jsem tehdy konzultoval téma, postup práce a použité zdroje při zpracování tématu místního politického

¹ BALÍK, Stanislav: *Miloval jsem okrasu domu Tvého*. Bludovský monstrproces 1950–1952. Brno, Centrum pro studium demokracie a kultury 2001; BALÍK, Stanislav: *Pozdvihni se duše z prachu*. Příběh bludovské farnosti sv. Jiří. Brno, Centrum pro studium demokracie a kultury 2013; BALÍK, Stanislav: *Skauting v Bludově*. Brno, Studio Arx 2010; BALÍK, Stanislav – BALÍK, Stanislav st.: *Bludovská škola v letech 1657–2008*. Bludov-Brno, Základní škola Karla staršího ze Žerotína Bludov-Studio Arx 2008.

² SPURNÝ, František a kol.: *Bludov dříve a nyní*. Bludov, MNV Bludov 1979.

³ BALÍK, Stanislav: Případ Konečného aféry. In: SCHELLE, Karel – TAUCHEN, Jaromír (eds.): *Encyklopedie českých právních dějin*. IX. svazek, Procesy (od roku 1950) - Pů. Plzeň-Ostrava, Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk-Key Publishing 2017, s. 526–529.

monstrprocesu s bludovským farářem a farníky. Jiří Pernes tak stál u začátků mé vědecké práce, u vzniku mé první monografie, v níž se diplomová práce po několika měsících přetavila.⁴

Přechod ke komunistickému režimu

Komunistická strana se v Bludově chopila iniciativy až se čtyřdenním zpožděním za ikonickým datem 25. února 1948, nicméně od té chvíle si nenechala vzít iniciativu ze svých rukou a dokázala bleskovým postupem ovládnout veškerý veřejný prostor. Bludovský Místní akční výbor Národní fronty (MAV NF) byl ustaven až 29. února 1948 a jeho složení již předznamenalo, jak bude probíhat následující období. Přes zjevné vítězství Československé strany lidové (ČSL) v Bludově v parlamentních volbách 1946, které však již nebylo zcela respektováno ani při rekonstrukci MNV krátce po volbách, měla tato strana v MAV NF již jen jediného zástupce.

Předsedou se stal faktický hlavní reprezentant komunistické moci na místní úrovni Břetislav Březina (viz níže), odborný učitel a pozdější ředitel místní základní školy, reprezentant KSČ. Místopředsedou byl obchodník František Pazour, který formálně reprezentoval Československou obec legionářskou. Jako příslušník Svobodova 1. československého samostatného ženíjního praporu prošel z Buzuluky do Prahy (účastnil se samozřejmě legendární bitvy na Dukle), podporoval komunistický směr politiky. Jednatel MAV NF byl tovární mistr Josef Štolc (KSČ), zapisovatelem obchodník Alois Finger – formálně za Svaz osvobozených politických vězňů, fakticky za KSČ. Z řadových členů byli tři za sociální demokracii (zaměstnanec ČSD Augustin Kvapil, zaměstnanec ČSD v.v. František Šimek a zubní technik Karel Kubíček), dva za KSČ (řezník Petr Hroch a žena v domácnosti Ludmila Klimešová), jeden národní socialista (poštovník Quirin Pavlík), jeden lidovec (technický úředník Jan Šaj), jeden Sokol (tesař Josef Adámek), jeden za Svaz české mládeže (rolník Antonín Matějček) a jeden za Jednotný svaz českých zemědělců (rolník Karel Jáně).⁵ Při bližším zkoumání lze potvrdit, že šlo až na výjimky o prokomunisticky orientované občany – dva z nich se krátce po Únoru začali výrazně politicky angažovat za KSČ ve strukturách MNV (F. Šimek, Q. Pavlík), další měli ke KSČ blízko postojově.

Ve strukturách ČSL a Československé strany socialistické (ČSS) nemusel být akční výbor zakládán, neboť vzápětí po Únoru byly jejich místní organizace MAV NF bez náhrady

⁴ BALÍK, Stanislav: *Miloval jsem okrasu domu Tvého. Bludovský monstrproces 1950–1952.*

⁵ Státní okresní archiv Šumperk (dále jen SOKA Šumperk), fond Bludov NF, fascikl 26, kniha zápisů MAV NF Bludov.

rozpuštěny.⁶ V dalších letech se sice formálně počítalo s jedním či dvěma místy pro tyto politické směry ve strukturách MNV,⁷ šlo ale spíš o fasádu. Stejně tak byl krátce po únoru 1948 (16. března 1948) rozpuštěn hlavní bludovský katolický dvojspolek Svatopluk a Orel. Ten spolu s ČSL a ženským Spolkem svaté Rosálie a Národním domem (včetně jeho hostince)⁸ tvořil hlavní struktury katolického tábora, který byl v Bludově od dob přelomu 19. a 20. století nejorganizovanější a nejsilnější. Argumentace pro zrušení byla absurdní – že vedení spolku a převážná většina členstva jsou členy ČSL, jejíž činnost se zastavuje. Ačkoli se katolický tábor bránil, změny rozpuštění nedosáhl.⁹ Se strukturami katolického tábora se nastupující komunistický režim vypořádal hned na počátku, v prvních dnech a týdnech po Únoru. Jedinou výjimku představoval hostinec v Národním domě – jeho provozovatel Jan Konečný dostal definitivní výpověď až v říjnu 1949.¹⁰ Tím došlo ke zlikvidování poslední reálné komunikační mimokostelní platformy katolického politického tábora. Personálně pak byl tento tábor destruován v letech 1950–1952 skrze monstrproces s farářem a aktivními farníky.

V dalších organizacích občanské společnosti (Sokol, hasiči, Junák apod.) byly akční výbory ustaveny v průběhu dvou-tří měsíců po únoru 1948.¹¹

Druhý den po svém ustavení zbavil MAV NF 1. března 1948 mandátů všechny členy pléna MNV za ČSL a národní socialisty. Ačkoli deklarovala komunistická strana snahu doplnit plénum reprezentanty zrušených místních organizací stran, trvalo to více než rok a půl, když až na podzim 1949 vstoupilo do MNV sedm zástupců, kteří měli blízko ke katolickému táboru.¹²

Obecně v prvních týdnech a měsících provedl MAV NF *„očistu veřejného života v Bludově a bděl nad tím, aby se na různá pracovní místa, hlavně místa vedoucí, nedostaly živly reakční“*.¹³ Tato rozhodující funkce mu zůstala i v dalších letech – *„důležité osobní a politické záležitosti vyřizoval MAV NF. Hlavním jeho úkolem bylo pomáhat při provádění správné*

⁶ Tamtéž, fond MNV Bludov, inv. č. 15, Pamětní kniha obce Bludova, I. díl, 1927–1958, s. 257.

⁷ Tamtéž, fond Okresní soud Šumperk, trestní spis T 1/52, protokol o hlavním líčení, s. 70–73.

⁸ Národní dům vystavěli příslušníci katolického tábora pod vedením místních kněží na začátku 20. století. Znáródněn byl v roce 1948, posléze připadl obci, jíž zůstal až dodnes. V Národním domě byl oblíbený hostinec, který provozoval významný místní lidovec Jan Konečný. „Katolický“ hostinec byl trnem v oku MAV NF – ten např. 22. června 1948 konstatoval, že *„hostinec je semenišťem působícím k rozbíjení jednoty v Bludově“*. Srov. SOKA Šumperk, fond Bludov NF, fascikl 26, kniha zápisů MAV NF Bludov.

⁹ Osobní archiv autora, MAV NF, Zastavení činnosti katolického čtenářského zábavného spolku Svatopluka v Bludově, 16. 3. 1948.

¹⁰ SOKA Šumperk, fond Okresní soud Šumperk, trestní spis T 1/52, Trestní oznámení, s. 35.

¹¹ Tamtéž, fond Sokol Bludov, Zápisy o schůzích tělovýchovné jednoty Sokol v Bludově I. 1945–1948, s. 165.

¹² Tamtéž, fond OV NF Šumperk, inv. č. 5, kart. č. 1, Korespondence OAV s MAV 1948–49.

¹³ Tamtéž, fond MNV Bludov, inv. č. 15, Pamětní kniha obce Bludova, I. díl, 1927–1958, s. 257.

kádrové politiky.¹⁴ Je zde tedy jasně potvrzeno (ještě v roce 1952), že to byly MAV NF, kdo vládl. MNV pak pouze vykonával stanované úkoly. Dominantní vliv akčních výborů fakticky skončil až s rokem 1954, kdy přestaly používat termín „akční“ a přeměnily se ve výbory Národní fronty.¹⁵ Přesto zůstalo povědomí o jejich významu – tak si obecní kronikář v Bludově pro rok 1956 posteskl, že „akční výbor národní fronty nevykazoval skoro žádnou činnost“.¹⁶

Odpor manifestovaný volbami

Bludovská komunistická reprezentace čelila fakticky od začátku své vlády výrazným problémům ze strany voličů, jež se dokonce projeví i ve výsledcích prvních dvou konaných voleb – parlamentních a lokálních, v roce 1948 a 1954. Pro téma tohoto textu jsou důležitější zajímavé výsledky voleb MNV 1954.

Odpor proti komunistické moci manifestovaný Bludovskými již ve volbách 1948,¹⁷ nebyl zcela zlomen ani v prvních šesti letech komunistické vlády, jakkoli se právě do této doby koncentrovaly drastické kroky v podobě místního monstrprocesu, znárodnění živností, tlak na sedláky, aby vstoupili do družstva, likvidace živností... Odpor se znovu projevil v prvních volbách do národních výborů, které proběhly až 16. května 1954. Byly to nejzajímavější volby v Bludově v komunistickém období 1948–1989. Jednak to byly vůbec první „komunální“ volby od roku 1931, tedy téměř po čtvrt století. Mezi tím se volby nekonaly, národní výbor se doplňoval a obnovoval sám svým rozhodnutím. Byly to už čistě komunistické volby s jednotnou kandidátkou Národní fronty, kdy kandidovalo právě tolik kandidátů, kolik mohlo být zvoleno – kdo bude kandidovat, určovala KSČ (nekandidovali jen její členové, ale i bezpartijní, které strana odsouhlasila, a také členové strany lidové a socialistické, s nimiž musela také souhlasit KSČ). Ve všech následujících bludovských volbách byli vždycky všichni navržení kandidáti zvoleni, většinou s 98–99 % procenty hlasů. Ne tak v roce 1954.

Bludov byl tehdy podle ulic rozdělen do 25 volebních obvodů (v každém bylo jen 55-80 voličů). V pozdějších volbách spolu s rostoucím počtem volených poslanců rostl počet volebních obvodů, tak aby každý reprezentoval právě jeden obvod (několik ulic). Volby v květnu 1954 se konaly uprostřed zjitřené bludovské nálady, nedokončené kolektivizace,

¹⁴ Tamtéž, s. 341.

¹⁵ MLÝNSKÝ, Jaroslav: *Únor 1948 a akční výbory Národní fronty*. Praha, Academia 1978, s. 159.

¹⁶ SOKA Šumperk, fond MNV Bludov, inv. č. 15, Pamětní kniha obce Bludova, I. díl, 1927–1958, s. 497. Skutečně přitom používá termín „akční výbor“, byť se tak již oficiálně nejmenoval.

¹⁷ Blíže viz BALÍK, Stanislav: *Miloval jsem okrasu domu Tvého*. Bludovský monstrproces 1950–1952.

krátce po církevním monstrprocesu, krátce před velkou sabotáží družstevního hospodářství (zapalování družstevních stodol) – a vedly k poslednímu vzepětí občanského odporu.

Voleb se sice zúčastnilo 97,9 % voličů, nicméně kladný hlas pro kandidáta navrženého Národní frontou odevzdalo jen 71,7 % z nich. Zvláště to kontrastuje s celorepublikovými výsledky, kdy celostátně pro kandidáty Národní fronty v MNV hlasovalo 94,2 % voličů.¹⁸

Především ale ve dvou obvodech nebyli v prvním kole (mohlo se konat i druhé, ale nikdy jindy už se v letech 1954–1989 nekonalo) dva navržení kandidáti zvoleni, protože nedostali nadpoloviční většinu hlasů. Několik dalších kandidátů dostalo jen několik málo hlasů přes potřebnou polovinu. To bylo v dalších volbách nepředstavitelné. V prvním kole nebyl zvolen učitel Oldřich Siegl (dostal jen 27 z 66 hlasů) a Františka Indrová (dostala jen 34 hlasů z 80). Těsně přes polovinu se dostal František Hudlík (38 hlasů z 69) či Karel Zlámal (35 hlasů z 57). Relativně malý podíl hlasů dostali i úřadující předseda MNV František Hamal (64 %) či nově navržený předseda František Šimek (65,7 %). Naopak nejsilnější podporu měl Vladislav Pavlík (93,3 %) a Anežka Adámková (91,2 %).

V těch dvou obvodech, které v prvním kole svého poslance MNV nezvolily, se za čtrnáct dní konalo kolo druhé. Pro něj udělala KSČ zajímavé změny. Do obvodu, kde nebyla zvolena F. Indrová, byl přesunut O. Siegl; do obvodu, kde napoprvé neprošel Siegl, byl zcela nově nasazen Alois Nimrichtr. Oba dva byli zvoleni – Siegl všemi hlasy (!), Nimrichtr 59 z 65. Co se dělo mezi prvním a druhým kolem, jakým způsobem byli lidé přesvědčováni a donucováni, nevíme.

Tab. č. 1: Výsledky voleb MNV Bludov 1954¹⁹

	počet voličů	odevzdaných hlasů v obvodu	kladných	záporných	neplatných	Podíl kladných (%)
Pavlík Vladislav	77	75	70	5		93,33
Adámková Anežka	58	57	52	5		91,23
Špička Jaroslav	64	63	55	8		87,30
Plhák Oskar	72	71	61	10		85,92
Sedláček Josef	63	59	50	8	1	84,75
Kadlíček Josef	68	67	56	11		83,58
Klimeš Jirí	75	70	57	13		81,43
Štolc Josef	65	63	49	13	1	77,78
Pavlík Quirin	77	76	59	15	2	77,63

¹⁸ *Dějiny Československa v datech*. Praha, Svoboda 1968, s. 393.

¹⁹ Zdroj dat: SOKA Šumperk, fond MNV Bludov, inv. č. 50, kart. č. 3, Volby do MNV, Přehled výsledků voleb do MNV v Bludově, konaných dne 16. května 1954 podle jednotlivých obvodů.

Kunčar Jan	73	70	54	16		77,14
Lehar Josef	66	64	47	16	1	73,44
Pecháčková Anděla	73	71	52	16	3	73,24
Matějčík Jan	59	59	43	15	1	72,88
Lukavský Jaroslav	81	81	58	23		71,60
Spáčil Jaroslav	68	68	48	20		70,59
Basler Jan	76	74	51	20	3	68,92
Směšný Alois	70	67	45	22		67,16
Šimek František	69	67	44	23		65,67
Plháková Ludmila	62	60	39	19	2	65,00
Hamal František	72	72	46	26		63,89
Pazourová Anna	58	58	37	21		63,79
Zlámal Karel	58	57	35	22		61,40
Hudlík František	71	69	38	29	2	55,07
Indrová Františka	80	80	34	46		42,50
Siegl Oldřich	66	66	27	39		40,91
<i>Celkem</i>	<i>1721</i>	<i>1684</i>	<i>1207</i>	<i>461</i>	<i>16</i>	<i>71,67</i>

Členové staré rady MNV nedopadli příliš dobře – dosáhli podprůměrného výsledku (68,82 %) – bylo to způsobeno slabým výsledkem předsedy i místopředsedy a především neúspěchem zmíněné F. Indrové, která se stala členkou rady v roce 1953. Tři členové staré rady vůbec nekandidovali. Naopak členové rady zvolené na ustavujícím zasedání pléna MNV získali celkově nadprůměrný výsledek – 74,4 % hlasů. Nicméně není jasné, jestli byla rada sestavována s ohledem na výsledek voleb. Zahrnula totiž sice vůbec nejúspěšnějšího kandidáta V. Pavlíka, stejně tak ale i jednoho z nejméně úspěšných K. Zlámala.

V dalších letech se již každopádně výjimečná situace neopakovala – voleb národních výborů v roce 1957 se zúčastnilo 98,3 % voličů a plných 96,5 % z nich hlasovalo pro kandidáty Národní fronty.²⁰

Socioekonomický profil místních reprezentantů

Kdo byli reprezentanti volení ve volbách národních výborů? Co o nich víme? Z 25 poslanců zvolených v roce 1954 bylo 6 dělníků, 6 úředníků, 3 zemědělci, 2 učitelé a 8 jiných povolání. Jeden měl méně než 25 let, 6 mělo mezi 25 a 35 lety, 4 mezi 35 a 45 lety, 9 mezi 45 a 60 lety a 3 přes 60 let.²¹ Údaje o jejich stranické příslušnosti k dispozici nejsou.

²⁰ Tamtéž, fond MNV Bludov, inv. č. 16, Kronika obce Bludova, II. díl, 1959–1973, s. 538–539.

²¹ Tamtéž, inv. č. 15, Pamětní kniha obce Bludova, I. díl, 1927–1958, s. 426.

Po volbách 1957 se vedení obce zásadně nezměnilo, nedošlo ke změně na postu předsedy ani tajemníka. Z 27 poslanců MNV bylo 11 úředníků, 8 dělníků, 4 důchodci, 1 člen JZD, 1 učitel, 1 mistr a 1 žena v domácnosti.²²

Pro volby 1960 údaje k dispozici nejsou, nicméně pro volby 1964 ano. V nich se volilo 33-členné plénum MNV. Celkem 18 poslanců (54,5 %) bylo členy KSČ, zbylých 15 bezpartijních, byť někteří (zřejmě dva) reprezentovali někdejší ČSL, resp. katolickou část obce. Největší – třetinové – zastoupení měli dělníci, jichž bylo 11. Dále se plénum skládalo z 8 úředníků, 5 techniků, 4 členů JZD, 2 mistrů, 1 učitele, 1 ekonoma a 1 zdravotní sestry.²³

V roce 1976, což je jediný další volební rok, pro nějž máme tento typ údajů, byla opět nadpoloviční většina poslanců pléna MNV (pro Bludov sloučený se sousedními malými obcemi Chromčí a Vyšehořím) členy KSČ, konkrétně 53,3 % (24 ze 45), 18 bezpartijních, 2 členové ČSL a 1 ČSS. Dělníků bylo těsně pod polovinu (20), 9 technicko-hospodářských pracovníků, 5 pracovníků JZD a 11 ostatních profesí.²⁴

Souhrnně tedy lze konstatovat, že zastoupení dělníků a rolníků nebylo z počátku tak silné, jak by odpovídalo tezí o vládách dělníků a rolníků; posilovalo se až časem. Naopak poměrně výrazné (oproti složení společnosti) bylo zastoupení úřednických profesí či tzv. pracující inteligence.

Místní hlavní komunističtí představitelé

Samozřejmě že členové pléna MNV hráli spíše dekorativní roli. Mnohem významnější byl vliv předsedů a vedoucích funkcionářů různých místních stranických a státních orgánů – KSČ, NF, MNV. Proto je zajímavé zaměřit se na ty nejvýznamnější.

Břetislav Březina

Břetislav Březina byl fakticky nejvlivnější postavou komunistického režimu v Bludově v prvním dvacetiletí jeho existence. Pocházel ze starého bludovského selského rodu, na statku se narodil, sedlákem byl posléze i jeho bratr a řada bratranců, sestřenic... . Přes otce byl spřízněn s velkou částí místních selských rodů. Sám ale od dětství v selském nepracoval.

Vystudoval gymnázium a stejně jako jeho starší bratr Alois, který se posléze stal redemptoristickým knězem, studoval Břetislav původně u redemptoristů v Července na kněze.

²² Tamtéž, s. 539.

²³ Tamtéž, inv. č. 16, Kronika obce Bludova, II. díl, 1959–1973, s. 117–118.

²⁴ Tamtéž, inv. č. 17, Kronika obce Bludova, III. díl, 1974–1987, s. 67–68.

V průběhu studia ale z kláštera odešel a stal se učitelem. Ve vlastním životopisu se k bohosloveckému období nehlásil.

Učil v Životicích na Těšínsku, poté na Hlučínsku. Za okupace se přesunul jako učitel do Lomnice u Tišnova, kde působil do roku 1942, kdy byl přeložen do Dubu u Olomouce. V letech 1944–1945 pracoval jako dělník v zahradnictví v Olomouci. Po osvobození se vrátil na měsíc do Dubu, kde si podal žádost o přeložení do pohraničí – do Bludova, obce, z níž pocházel on i jeho žena.²⁵

Na bludovskou školu nastoupil po osvobození v roce 1945, a to dva dny po zahájení výuky ve zkráceném školním roce 1945 – 27. června 1945 (školní rok tehdy v obci začal 25. června 1945 a skončil 19. července 1945).

V poválečném třiletí působil jako vzdělavatel v bludovském Sokole, výrazně antiklerikálně orientovaném spolku (v Sokole působil již za první republiky). V květnu 1945 vstoupil do KSČ, do té doby nebyl členem žádné strany. Není zatím úplně jasné, kdy došlo k jeho „přestupu na komunistickou víru“ – zda v souvislosti s odchodem ze semináře, učitelským vzděláním, dělnickou prací v zahradnictví za okupace...

Za KSČ byl již v letech 1945–1946 členem rady MNV. Ještě před únorem 1948 se stal předsedou společného místního výboru KSČ v Bludově.²⁶ Jako ideově pevný a organizačně schopný komunista se stal v únoru 1948 předsedou MAV NF. Poté, co se po dvou letech váhání přistoupilo ke změnám ve vedení bludovské základní školy, stal se v září 1950 jejím ředitelem právě on (první a dosud jediný ředitel místní školy, který z místa pocházel). Došlo tak ke stvrzení jejího komunistického charakteru – celá řada učitelů patřila k oporám komunistického režimu v obci už před touto změnou (nekomunistický byl především ředitel Jan Šaj, kterého Březina nahradil).²⁷ Díky velkému vlivu, který škola v novém období měla, se tak B. Březina stal i fakticky nejviditelnějším – a především nejstabilnějším – komunistickým představitelem. Za to, že jeho vliv přetrval celé první dvacetiletí, vděčil možná i tomu, že byl o generaci mladší než tehdejší předsedové MNV a další výrazní komunisté – v roce Vítězného února mu bylo teprve čtyřicet let.

S jeho jménem je spojen zajímavý paradox – pocházel z rodiny, která byla z hlediska věznění nejpostiženější z celého Bludova. Vězněn (nejprve několik týdnů ve vazbě, posléze několik let internován v centralizačních kláštorech) byl již zmíněný bratr P. Alois Březina; sestra Františka Březinová byla zavřená jeden rok; sestřenice Anna Březinová tři roky (obě v rámci

²⁵ Tamtéž, fond Okresní soud Šumperk, trestní spis Pt 261/53, Životopis Břetislava Březiny, s. 68.

²⁶ SPURNÝ, František a kol.: *Bludov dříve a nyní*, s. 124.

²⁷ Srov. SOkA Šumperk, fond ZŠ Karla staršího ze Žerotína Bludov, Kronika Měšťanské školy Masarykovy v Bludově 1944–1960, s. 88–90.

monstrprocesu s bludovskými farníky); osmnáctiletý synovec Josef Březina byl hlavní postavou jediného násilného projevu odporu proti komunismu v Bludově v případě zapalování družstevních stodol, za což byl odsouzen na 16 let vězení; bratranec P. Jarolím Adámek byl nejprve pět let internován v centralizačních kláštorech, posléze tři roky vězněn. Není vyloučené, že se tento „nevhodný“ rodinný původ snažil odčinit a „vykoupit“ svou nezměrnou bolševicky zapálenou aktivitou. Na druhou stranu není zřejmé, že by mu „nevhodný“ rodinný původ škodil.

K výkonu moci přistupoval s bolševickou nesmiřitelností. Proti odporu velké části obce odstranil hned po nástupu do ředitelského místa ze škol všechny kříže, které tam přečkaly bořičské snahy roku 1918, 1930 i 1948.²⁸ Byl to on, kdo podle třídního hlediska rozhodoval o ne/připuštění dětí do dalšího vzdělávání a rozhodoval tak o jejich životních osudech, řídil místní kádrovou politiku apod. Již na začátku léta 1948 mu někdo kamením vytloukl okna. Obecní kronikář Václav Blažek uvádí i pravděpodobný důvod události, jejímž neúspěšným vyšetřením bylo znepokojeno i předsednictvo OV KSČ.²⁹ *„Jelikož byl odb. uč. Březina horlivým průkopníkem lidově demokratického zřízení a v soukromí neměl nepřátel, věřilo se i u ONV v Šumperku, kde byl (...) referentem rady, že se jedná o akt msty z politických důvodů. ONV vydal proto pro Bludov zvláštní přísná policejní opatření, která však trvala jen krátkou dobu.“*³⁰

V rámci pravidelného rituálu sebekritiky spojené s kritikou, jak byla v průběhu roku 1948 provozována na schůzích OV KSČ, poukázal na jeho adresu jeden z členů OV KSČ, Březinův kolega z bludovské školy V. Blažek, že je Březina *„moc radikální, někdy až příliš tvrdý“*. Oproti tomu jiný přítomný člen uvedl, že *„s. Březina není tak tvrdý“*. Poukázal *„na poměry v Bludově, kde by bylo záhodno ukázat větší tvrdost“*.³¹

O šest let později je zmíněn v rozsudku procesu se zakladatelem a někdejším majitelem bludovských lázní Zdeňkem Pospíšilem (odsouzen na 25 let vězení) jako terč připravovaného, byť neuskutečněného atentátu (jakkoli šlo zřejmě o smyšlenou věc, dokládá to výjimečnou pozici, již se Březina v místním kontextu těšil).³² Koneckonců obecní kronikář o něm píše

²⁸ Tamtéž, s. 121, 148–149.

²⁹ Tamtéž, fond OV KSČ Šumperk, fasc. 1, zápis o schůzi předsednictva OV KSČ v Šumperku konané dne 16. 7. 1948.

³⁰ Tamtéž, fond MNV Bludov, inv. č. 15, Pamětní kniha obce Bludova, I. díl, 1927–1958, s. 313.

³¹ SOKA Šumperk, fond OV KSČ Šumperk, fasc. 1, zápis č. 40 o schůzi předsednictva OV KSČ v Šumperku konané dne 1. 10. 1948.

³² Osobní archiv autora, kopie rozsudku T29/54, Krajský soud v Olomouci.

jednoznačně – „vedoucími osobnostmi v komunistické místní organizaci a v celé obci byli učitelé Břetislav Březina a Jan Snášel, bludovští rodáci“.³³

Pro ilustraci vyjmenujme jeho třináct funkcí, jež zastával v roce 1949 vedle svého učitelského zaměstnání. Byl „členem okresního výboru KSČ a školské komise při něm v Šumperku, okresním instruktorem v místní organizaci KSČ Bohutín, předsedou místní skupiny zaměstnanců školství pro okres šumperský, členem okresního výboru Sokola a okresním vzdělavatelem v okrese šumperském, členem výboru Tělocvičné jednoty Sokol v Bludově a jejím vzdělavatelem, předsedou Místního akčního výboru Národní fronty v Bludově, předsedou osvětové rady v Bludově a kulturním referentem místního národního výboru v Bludově, kulturním referentem a kádrovým důvěrníkem místní organizace II KSČ v Bludově, zapisovatelem újezdni školní rady, předsedou národní správy záložny a spořitelny v Bludově“.³⁴ V roce 1953 byl jednatelem společného výboru KSČ v Bludově (zřejmě šlo o výbor vesnické organizace KSČ), okresním vzdělavatelem Sokola, členem ROH, předsedou okresního výboru a členem krajského výboru Svazu československo-sovětského přátelství, členem představenstva a účetním bludovského JZD.³⁵

K tomu v dalších letech přidával řadu funkcí dalších – za všechny jmenujme soudce z lidu, předseda společného výboru KSČ v Bludově atd. V roce 1964 se dokonce o sobě zmiňuje jako o předsedovi Okresního výboru KSČ v Šumperku.³⁶ Koncem září 1950 byl hlavní postavou zakládání JZD v obci („zásluhou a přičiněním Břetislava Březiny ... bylo založeno členy Komunistické strany Československa Jednotné zemědělské družstvo v Bludově“).³⁷ Jeho manželka Božena se stala v počátku účetní družstva.³⁸

Snad až symbolicky se jeho éra uzavřela v roce 1968. Poté, co se v obci v dubnu 1968 obnovil Junák a v květnu 1968 Československá strana socialistická a Československá strana lidová, konala se 6. června 1968 obnovující schůze Místního výboru Národní fronty, a to za účasti všech složek NF. Obecní kronika píše: „Dosavadní předseda NF s. Březina Břetislav na požádání některých složek NF dobrovolně odstoupil a na jeho místo složky NF si jednomyslně zvolily nového předsedu NF s. Mikuláše Jaroslava, zástupce ředitele ZDŠ.“³⁹ Těžko si představit symboličtější změnu charakteru místního komunistického režimu – symbol

³³ SOKA Šumperk, fond MNV Bludov, inv. č. 15, Pamětní kniha obce Bludova, I. díl, 1927–1958, s. 257.

³⁴ Tamtéž, fond ZŠ Karla staršího ze Žerotína Bludov, Kronika Měšťanské školy Masarykovy v Bludově 1944–1960, s. 88.

³⁵ Tamtéž, fond Okresní soud Šumperk, trestní spis Pt 261/53, Životopis Břetislava Březiny, s. 68.

³⁶ Tamtéž, fond ZŠ Karla staršího ze Žerotína Bludov, Kronika Devítileté střední školy v Bludově 1960–1986, s. 72.

³⁷ Tamtéž, fond MNV Bludov, inv. č. 15, Pamětní kniha obce Bludova, I. díl, 1927–1958, s. 280.

³⁸ Tamtéž, s. 282.

³⁹ Tamtéž, fond MNV Bludov, inv. č. 16, Kronika obce Bludova, II. díl, 1959–1973, s. 230–231.

nejtvrdší perzekuce padesátých a šedesátých let končí pod veřejným tlakem právě v roce pražského jara. Vystřídal jej jeho obecně respektovaný zástupce, který v obci reprezentoval onu vzývanou „lidskou tvář“. Poslední skutečně významnou veřejnou funkci ztratil na konci srpna 1968, kdy byl z důvodu dosažení důchodového věku zbaven ředitelského místa. Na škole ale ještě tři roky zůstal a učil matematiku a občanskou výchovu. Do důchodu definitivně odešel k 1. září 1971.⁴⁰ Ve školní kronice hodnotil vývoj roku 1968 jako čas, jehož využily „skupiny antisocialistické a kontrarevoluční, které podporovány západní propagandou se snažily zvrátit naši cestu k socialismu“.⁴¹ Posrpnový režim už se ale bez něj obešel, resp. už nestál na rozhodujících pozicích. Aktivní ale zůstal – v KSČ i v dalších organizacích. Šest let před smrtí se ještě po volbách 1981 stal členem komise ochrany veřejného pořádku MNV.⁴² Jeho úmrtí v roce 1987 ale nestálo obecnímu kronikáři za zaznamenání – přestože úmrtí bývalého předsedy MNV a stranického funkcionáře v témže roce zaznamenal.

Zatímco B. Březina byl už předúnorový zapálený komunista, první tři poúnoroví bludovští předsedové MNV, kteří úřadovali až do roku 1960, nebyli svým původním politickým zázemím komunisté a přinejmenším dva z nich nebyli členy KSČ ještě v únorových dnech 1948.

Karel Hrycaj

Prvním z nich byl Karel Hrycaj, profesí tesařský mistr. Ten byl původně členem sociálnědemokratické strany. Členem MNV a jeho rady se stal při jedné z jeho obnov krátce po osvobození v roce 1945. V říjnu 1945 byl zvolen předsedou MNV – šlo o poslední skutečné volby uvnitř MNV do roku 1989; volilo se dvoukolově ze tří kandidátů, z nichž jedním byl dokonce bývalý prvorepublikový starosta za národní socialisty. Zvítězil sociální demokrat Hrycaj (ostatně i jeho předchůdce byl sociálním demokratem). Zda šlo o napodobování celostátního vzoru se sociálnědemokratickým premiérem, nevíme. Každopádně před rokem 1938 nebyli sociální demokraté dominující silou v obci (tou byli lidovci), v posledních prvorepublikových zastupitelstvech měli jen 5 mandátů ze 30.⁴³

K. Hrycaj si udržel pozici předsedy i po parlamentních volbách na jaře 1946, ačkoli v nich sociální demokraté skončili v obci až třetí s 16,3 % hlasů za vítěznými lidovci (39 %) a komunisty (28,8 %). Stejně tak politicky „přežil“ únorové události, při nichž došlo k

⁴⁰ Tamtéž, fond ZŠ Karla staršího ze Žerotína Bludov, Kronika Devítileté střední školy v Bludově 1960-1986, s. 191.

⁴¹ Tamtéž, s. 112.

⁴² Tamtéž, fond MNV Bludov, inv. č. 17, Kronika obce Bludova, III. díl, 1974–1987, s. 219.

⁴³ Tamtéž, fond Archiv obce Bludov, inv. č. 99, kart. č. 46, obecní volby 29. 5. 1938.

„očistění“ národního výboru od národních socialistů a lidovců. Byl součástí velké skupiny bludovských sociálních demokratů, kteří v dubnu 1948 přešli do KSČ (čtyři pětiny členů přešly, zbylá pětina zůstala politicky neorganizována). Členem MAV NF nebyl hned na počátku, nicméně později se jeho členem stal – to když došlo k jeho zúžení na sedm členů (B. Březina, F. Pazour, A. Finger, Q. Pavlík, J. Snášel, A. Matějček, K. Hrycaj).⁴⁴ Ve funkci předsedy MNV zůstal jen do 7. července 1949, kdy byl zproštěn funkce a vrátil se k tesařské profesi.

František Hamal

Nahradil ho František Hamal, který z Bludova nepocházel. Přistěhoval se za první republiky, kdy v obci působil jako poštovní zřízenec (šlo zřejmě o jistý druh „trafiky“, neboť v první světové válce přišel o ruku a byl tak částečně invalidní). Již v roce 1931 kandidoval v posledních soutěživých prvorepublikových komunálních volbách do obecního zastupitelstva (neúspěšně), a to jako č. 7 na kandidátce národních socialistů. Současně byl v těchto volbách náhradníkem zmocněnce strany, jímž byl tehdejší národně-socialistický starosta A. Svozil.⁴⁵ V březnu 1948 jej MAV NF dosadil do rekonstruované rady MNV jako komunikačního referenta.⁴⁶ Předsedou MNV byl zvolen 7. července 1949, poté, co byl funkce zproštěn Karel Hrycaj. Hamalovým místopředsedou se stal člen místního akčního výboru F. Šimek. Do doby Hamalova úřadování spadají nejtvrďší roky místní komunistické vlády symbolizované především monstrprocesem s P. Oldřichem Koutným a místními farníky, nakonec úspěšný odpor proti novému knězi Aloisi Bubeníkovi a další. Jakou roli v těchto událostech hrál samotný F. Hamal, nelze nyní jasně říct. Spíše se ale zdá, že nijak příliš iniciativní, že spíše pečlivě vykonával to, co mu zadali jiní. Obecní kronikář Václav Blažek o něm psal, že „v úřadování vždy bez výjimky postupoval s požadovanou, ale ne vždy nutnou bolševickou tvrdostí“.⁴⁷

Tvrdá pěst dělnické třídy ale málem tvrdě dopadla i na F. Hamala. V roce 1953 byl souzen spolu se dvěma obecními úřednicemi za trestný čin porušení povinnosti veřejného činitele. Do roku 1953 platil tzv. lístkový systém. Ten byl po roce 1948 spojen i s tresty – vzpurné obyvatele šlo potrestat tím, že nedostali šatenky či lístky na cukr. Hojně se toho využívalo proti soukromě hospodařícím sedlákům, kteří měli plnit tzv. povinné dodávky, které se v průběhu let zvyšovaly až k nevydržení (proto nakonec většina sedláků vstoupila do JZD,

⁴⁴ Tamtéž, fond MNV Bludov, inv. č. 15, Pamětní kniha obce Bludova, I. díl, 1927–1958, s. 257.

⁴⁵ Tamtéž, fond Archiv obce Bludov, inv. č. 92, 93, kart. č. 2, poř. č. 42, 1361/31, volby 1931.

⁴⁶ Tamtéž, Úvod inventáře fondu Místní národní výbor Bludov (1927) 1945–1990, s. 5.

⁴⁷ Tamtéž, fond MNV Bludov, inv. č. 15, Pamětní kniha obce Bludova, I. díl, 1927–1958, s. 318.

kde se těchto dodávek zbavili). Důležité také je, že v přehledech plnění a neplnění dodávek panoval velký nepořádek – bludovskému MNV dodával potřebné seznamy šumperský ONV. Často se stávalo, že byl sedlák označen jako „neplnič“, čímž by neměl mít nárok na šatenky apod., a on přitom dodávky splnil. V roce 1952 bylo takových rozporů v Bludově několik – šlo o šest selských rodin. Ti prý ale neměli splněno kvůli živelným pohromám a pádu dobytka. F. Hamal pak vydal příkaz úřednicím MNV, aby třem z nich šatenky, lísky na cukr, mýdlo a cukrovinky vydaly, protože tito nesplnili nezaviněně. Tento příkaz vydal po projednání v tzv. akční trojce. Vyřizování bylo složité, vydávání lístků a oprávněnost kontrolovali i úředníci z ONV. Přesto byli dvě úřednice a F. Hamal okresním prokurátorem obviněni a souzeni nejprve Lidovým soudem v Šumperku (20. října 1953), poté Krajským soudem v Olomouci (16. února 1954). Okresní prokurátor byl přesvědčen, že zmíněným třem sedlákům (mezi nimi P. Zatloukal, bývalý lidovecký prvorepublikový starosta; navíc byl v roce 1952 jedním ze třech MNV označených „vesnických boháčů“ – šlo o úředně nařízený proces⁴⁸) Hamal přikázal vydat lístky neoprávněně, čímž „způsobil skutečně značnou škodu veřejnému zásobování“. Oba soudy je ale nakonec obvinění zbavily a žalobu zamítly.⁴⁹

Po květnových volbách 1954 již F. Hamal předsedou MNV zvolen nebyl – na dalších šest let jej vystřídal jeho místopředseda F. Šimek. Hamal nebyl v tomto období ani radním, pouze poslancem MNV. Důvod není jasný – věk to být nemohl, neboť ho vystřídal F. Šimek, který byl ještě o deset let starší. Snad to byl výše zmíněný soudní spor. Dalšími volbami v roce 1960 pak Hamalova místní politická kariéra skončila úplně.⁵⁰

František Šimek

Jak již bylo několikrát zmíněno, vystřídal jej F. Šimek, který byl ještě v prvních poúnorových dnech sociálním demokratem. Představoval starý typus sociálního demokrata – železničář, antiklerikál, od mládí místně politicky angažovaný. Už krátce po roce 1918 byl (jako třicetiletý) předsedou místní sociální demokracie a byl jeden z mála, který se nepřidal ke KSČ. V zastupitelstvu působil za sociální demokraty dvě funkční období v letech 1923–1931, od svých pětatřiceti let. Dne 17. března 1926 se stal dokonce druhým náměstkem starosty a byl jím rok a půl do voleb v říjnu 1927. Poté pokračoval čtyři roky jako radní. V roce 1931 už vůbec nekandidoval. Svým členstvím v zastupitelstvu navázal na rodinnou tradici – jeho otec

⁴⁸ MNV tak označilo Josefa Zatloukala čp. 28, Petra Zatloukala čp. 136 a Karla Kotrlého čp. 85. Tamtéž, s. 324.

⁴⁹ Tamtéž, fond Okresní soud Šumperk, trestní spis Pt 261/53.

⁵⁰ Tamtéž, fond MNV Bludov, inv. č. 15, Pamětní kniha obce Bludova, I. díl, 1927–1958, s. 404–405, 426.

František (hostinský, provozovatel hostince, který sloužil jako základna socialistického tábora v Bludově a okolí) byl členem obecního výboru v letech 1896–1900.

Po sloučení sociální demokracie s KSČ byl mezi osmdesáti procenty bludovských sociálních demokratů, kterým bylo umožněno stát se členem KSČ.⁵¹ Starý rozkol z roku 1921 byl zapomenut. Jako takový již byl 7. července 1949 zvolen místopředsedou MNV.

Přestože byl již od roku 1921 bez vyznání a s kostelem tak neměl nic společného, na začátku padesátých let sloužil jako tzv. církevní důvěrník okresního církevního tajemníka. V Bludově byli tito „důvěrníci“ dva – vedle Šimka ještě Břetislav Březina, hlavní reprezentant místní komunistické moci. Institut církevních důvěrníků byl tajný, věřící o něm nevěděli.⁵²

Vrchol Šimkovy kariéry přišel s volbami do národních výborů 16. května 1954. Po nich byl 25. května 1954 pětadvacetičlenným plénem MNV zvolen předsedou. Do doby jeho předsednictví spadá období nejtvrdí kolektivizace. Dobová publikace možná nechtěně přesně popisuje i úlohu MNV vedeného Šimkem: *„Bylo vidět, že již dozněla doba, kdy je možno přikročit k soustředěné agitační akci pro vstup do JZD a zlomit definitivně odpor těch, kteří družstevní hospodaření ještě odmítali. (...) V dohodě MNV, ONV a KNV byl vypracován plán postupu socializace a s tím spojených agitačních prací, na nichž se vedle místních agitátorů podíleli i agitátoři okresní a krajské, jimž se po straně posměšně říkalo ‚misionáři‘, a to tak, aby do r. 1960 byla socializace bludovského zemědělství v podstatě skončena. Nebylo to lehké, rolníci se před agitačními dvojicemi zavírali doma, nechtěli s nimi zprvu vůbec mluvit, některé bylo nutno volat na MNV a použít i některých dalších opatření, jako zvýšení dodávek a změn v půdním fondu.“*⁵³ Je tak zjevné, že to byl MNV pod Šimkovým vedením, který využil různé (ve svém důsledku drastické) prostředky.

Poslanecký a posléze předsednický mandát mu potvrdily ještě jedny volby do MNV v roce 1957; volby v červnu 1960 pak přinesly konec Šimkovy místní politické kariéry – bylo mu již 72 let. Do nového MNV již ani nekandidoval. Přežil i svého jediného syna Zdeňka, který byl v letech 1950–1961 zaměstnancem československého ministerstva zahraničních věcí. V letech 1953–1955 působil jako druhý tajemník československé ambasády v Turecku – v Ankaře, jednu dobu dokonce zastupoval velvyslance ve vedení úřadu.⁵⁴

Ze všech komunistických nejvyšších představitelů obce byl nejvíce osobně provázán s předúnorovou lokální politikou. Byl posledním z bludovských starostů/předsedů MNV, kteří

⁵¹ Tamtéž, s. 257.

⁵² SNÁŠELOVÁ, Jitka: *Činnost církevních tajemníků na Šumpersku do roku 1968*. Nepublikovaná diplomová práce. Praha, Univerzita Karlova 2012, s. 33.

⁵³ SPURNÝ, František a kol.: *Bludov dříve a nyní*, s. 130.

⁵⁴ Archiv Ministerstva zahraničních věcí ČR, osobní spis Zdeněk Šimek.

se narodili v 19. století a v době habsburské monarchie. Narodil se dokonce dřív než pět jeho bezprostředních předchůdců – naopak byl vrstevníkem tří prvorepublikových starostů, kteří úřadovali o třicet let dříve.

Josef Kulhaj

První „čistokrevný“ komunista přišel do předsednického křesla MNV až v roce 1960 – byl jím v tu dobu šestařicetiletý Josef Kulhaj. Vzhledem ke svému věku se začal politicky angažovat až po druhé světové válce, a to hned v komunistické straně, nikoli jako jeho předchůdci v sociální demokracii či u národních socialistů. Byl vyučeným zahradníkem a touto činností se posléze i živil. Před zvolením předsedou pracoval jako dělník v dílnách ČSD v Šumperku. Byl tedy typickým dělnickým kádrem. Než se stal předsedou MNV, nebyl členem rady, ani pléna MNV. Byly to právě volby 1960, které přinesly výraznou obměnu obecních představitelů – z 27 členů pléna NV jen 7 bylo členy pléna ve volebním období předchozím.⁵⁵ Těmito volbami začala éra některých následných dlouholetých obecních funkcionářů mladší generace – právě v Kulhajově osobě nastoupila na dalších více než dvacet let generace místních politiků narozených ve dvacátých letech.

V nejvyšší funkci se J. Kulhaj dlouho neudržel – již po nejbližších volbách v roce 1964 se přesunul do pozice tajemníka MNV. Na postu tajemníka, a tedy i člena rady, vydržel dalších dvanáct let až do roku 1976, kdy odešel pracovat jako úředník na ONV do Šumperka.⁵⁶ Členem KSČ zůstal i po roce 1989 a angažoval se v ní. Byl ale odsunut mladší generací. Ještě v letech 1994 a 1998 v 70, resp. 74 letech kandidoval za KSČM v komunálních volbách, zvolen ale ani jednou nebyl (získával jeden z nejnižších počtů hlasů na kandidátce).⁵⁷

Jan Jílek

V osobě Jana Jílka pokračovala u moci generace místních komunistů narozených ve dvacátých letech, navíc šlo o prvního místního komunistu v nejvyšším úřadě, který se komunistou nestal až v dospělosti, ale v komunistickém prostředí vyrostl. Pocházel z dělnické rodiny jednoho ze zakladatelů KSČ v Bludově. Otec zedník kandidoval za KSČ již v prvních komunálních volbách 1923.⁵⁸

⁵⁵ SOKA Šumperk, fond MNV Bludov, inv. č. 16, Kronika obce Bludova, II. díl, 1959–1973, s. 39–40.

⁵⁶ Tamtéž, inv. č. 17, Kronika obce Bludova, III. díl, 1974–1987, s. 86–87.

⁵⁷ Volby.cz - Český statistický úřad. Dostupné z: <http://www.volby.cz>, cit. 22. 11. 2017.

⁵⁸ SOKA Šumperk, fond Archiv obce Bludov, inv. č. 92, 93, kart. č. 2, poř. č. 42, 1361/31, volby 1931 (v nich info i o volbách 1923).

Než se stal v devětatřiceti letech předsedou MNV, působil na OV KSČ v Šumperku. Poslancem MNV byl v letech 1960–1976, v letech 1964–1971 (tedy jedno období) předsedou, v letech 1971–1976 členem rady MNV. Ve funkci předsedy prožil a přežil bouřlivý rok 1968, který přinesl mj. odložení voleb plánovaných původně na rok 1968 až na konec roku 1971. Zdá se, že frustrace občanů nemířila v první řadě na něj, stál mimo hlavní politické dění. Po odchodu z předsednické funkce se vrátil na OV KSČ, kde pracoval jako tajemník OV KSČ pro zemědělství, potom jako předseda okresní revizní komise KSČ. Zemřel ještě před pádem komunistického režimu.⁵⁹

Eduard Kolomazník

Zajímavé je poukázat rovněž na politickou minulost dalších výrazných reprezentantů komunistické moci v Bludově.

Zakladatelem a nejvýraznější postavou KSČ v obci v období první republiky byl Eduard Kolomazník. V jeho případě se zdá, že se po roce 1945 buď sám stáhl mírně do pozadí, nebo že byl přeskočen jinými. Nezmizel úplně, nicméně hlavní roli nehrál.

Narodil se v Hrabenově (1889), vesnici s Bludovem sousedící. Vyrostl silně ovlivněn svým nevlastním otcem (narodil se jako nemanželský, později se matka vdala) Josefem Meixnerem, který byl na Šumpersku známým obvodním sociálně demokratickým důvěrníkem již z předválečné doby. Oba stáli v době vnitrostranické krize v sociální demokracii v letech 1919–1921 na pozicích radikální levice a posléze zakládali na Šumpersku a v jejích obcích KSČ.

V roce 1919 se přiznal do Bludova, a to do dělnické, nádenické rodiny. Sám byl v té době horníkem na jámě Jiřího v Moravské Ostravě. Krátce poté se stal zaměstnancem šumperské okresní nemocenské pojišťovny. V roce 1920 úředně i s manželkou vystoupili z katolické církve a zůstali bez vyznání.

Pod Kolomazníkovým vedením se bludovští dělníci zúčastnili velkého protestního shromáždění v Šumperku v době pokusu o prosincovou generální stávkou 15. prosince 1920. O tři dny později byl zvolen novým místodůvěrníkem bludovské sociální demokracie (důvěrníkem byl zvolen F. Šimek). V lednu 1921 se pod jeho vedením bludovští delegáti na okresní konferenci v lednu 1921 vyslovili pro přijetí 21 podmínek Komunistické internacionály. Na plenární schůzi bludovské organizace v březnu 1921 se proti nim vyslovil jediný straník – F. Šimek, který pak byl zbaven funkce důvěrníka, přičemž ho vystřídal E.

⁵⁹ Tamtéž, fond MNV Bludov, inv. č. 17, Kronika obce Bludova, III. díl, 1974–1987, s. 422.

Kolomazník. Po čtvrt století se jejich cesty opět sejdou, když po včlenění sociální demokracie do KSČ se Šimek stane předním místním komunistickým politikem (Šimek a Kolomazník byli vrstevníci, dělil je jediný rok).

Převážná většina bludovské sociální demokracie vstoupila v květnu 1921 do nově založené KSČ, po celou dobu první republiky byl jejím hlavním představitelem právě E. Kolomazník – reprezentoval ji jak v obci, tak na vyšších stranických úrovních.⁶⁰

V letech 1923–1938 byl za KSČ členem obecního zastupitelstva, vzhledem k tehdejšímu poměrnému způsobu konstruování rady byl po celou dobu také členem obecní rady, v letech 1927–1931 dokonce druhým náměstkem starosty. Po válce a po rekonstrukci rady po volbách 1946 byl opět druhým náměstkem, tentokrát předsedy MNV. V radě samozřejmě zůstal jako člen i po poúnorové rekonstrukci. Od začátku padesátých let ale jeho angažmá ve strukturách MNV končí.

Byl aktivní v bludovských pokrokařských organizacích – u hasičů a v Sokole. V letech 1951–1957 pak byl dokonce předsedou sboru požárníků. Poté jeho veřejné činnosti, snad z důvodu věku, mizí, zemřel v roce 1962.⁶¹

Další představitelé

K vlivným členům KSČ patřil Václav Blažek, první poválečný předseda MNV, do roku 1950 ředitel národní školy (v bludovské škole působil od roku 1908, vůbec nejdéle ze všech učitelů v historii), od roku 1952 místní kronikář. Před rokem 1948 byl přesvědčeným sociálním demokratem, po únoru při „slučování“ přešel do KSČ a vzápětí se stal členem šumperského OV KSČ.⁶²

Dlouholetý tajemník a matrikář Josef Sedláček byl už za první republiky sociálním demokratem, za stranu neúspěšně kandidoval v komunálních volbách v roce 1931.⁶³ V září 1945 se stal za sociální demokracii členem rady MNV. Od roku 1954 do roku 1976 byl členem pléna MNV, do roku 1960 i členem rady.

Tajemník MNV v letech 1954–1960 a přinejmenším v roce 1956 předseda KSČ v Bludově⁶⁴ Josef Lehar byl za první republiky lídrem malé, tzv. občansko-nepolitické kandidátní listiny, za niž také v letech 1931–1938 zasedal v zastupitelstvu.⁶⁵

⁶⁰ SPURNÝ, František a kol.: *Bludov dříve a nyní*, s. 96-97.

⁶¹ SOKA Šumperk, fond MNV Bludov, inv. č. 16, Kronika obce Bludova, II. díl, 1959–1973, s. 82.

⁶² Tamtéž, fond OV KSČ Šumperk, fasc. 1, zápis č. 40 o schůzi předsednictva OV KSČ v Šumperku konané dne 1. 10. 1948.

⁶³ Tamtéž, fond Archiv obce Bludov, inv. č. 92, 93, kart. č. 2, poř. č. 42, 1361/31, volby 1931.

⁶⁴ Tamtéž, fond MNV Bludov, inv. č. 15, Pamětní kniha obce Bludova, I. díl, 1927–1958, s. 497.

⁶⁵ Tamtéž, fond Archiv obce Bludov, inv. č. 92, 93, kart. č. 2, poř. č. 42, 1361/31, volby 1931.

Oskar Plhák, v letech 1953–1954 a 1957–1960 člen rady, byl v letech 1927–1931 obecním zastupitelem za živnostníky.⁶⁶

Alois Směšný, v letech 1957–1960 místopředseda MNV a 1960–1964 člen rady, mj. také představitel JZD, v roce 1931 neúspěšně kandidoval jako č. 5 za agrárníky.⁶⁷

Závěr

Hlavní politickou moc držel v rukou po celé první dvacetiletí B. Březina, jehož politická minulost byla pouze komunistická. Studium na kněze v redemptoristickém řádovém učilišti a katolický, ostře protikomunistický rodinný původ byly čímsi vzdáleným, co nahradil nezměrnou, vskutku bolševickou aktivitou.

S dalšími posty to již bylo problematictější. Až na výjimky místní KSČ nepracovala se svými kádry ověřenými z prvorepublikových politických bojů či z časů okupace. Tuto výjimku představoval samotný zakladatel KSČ v obci E. Kolomazník, který ale fakticky stál po roce 1945 spíše mimo hlavní dění. Při obsazování postu předsedy MNV až do roku 1960 čerpala bludovská KSČ z rezervoáru kdysi nekomunistických, byť vesměs socialistických místních politiků angažovaných již za první republiky (nepřešel k nim ale nikdo z představitelů prvorepublikového katolického tábora). Změna přichází až v roce 1960, kdy se předsedou MNV stal komunistický kádr J. Kulhaj, který neměl jinou než komunistickou minulost. Vhodně na něj v tomto směru navázal J. Jílek, který představoval druhou rodinnou generaci komunistů (vlastně podobně jako již zmíněný E. Kolomazník). Každopádně se zdá, že MNV bylo pro KSČ skutečně vedlejší arénou, výkonným orgánem realizujícím rozhodnutí učiněná jinde. Oním hlavním orgánem byl MAV NF, který KSČ naopak pevně držela ve svých rukou. Jde o zajímavé zjištění, že personálně strana vůbec nestavěla na zelené louce, ale využívala kádrových rezerv z nejrůznějších předchozích směrů.

Samotný přechod a následná první léta byly prováděny příslušníky starší a střední generace (čtyřicetiletý B. Březina byl nejmladší výjimkou), mladí přišli až později, cca v roce 1960. Odráželo se to i ve složení pléna MNV, jakkoli víme, že při interpretaci jeho sociálního, věkového či stranického složení musíme být opatrní – víme, že se jednalo spíše o vnější schránku, fasádu, která měla maskovat reálné rozhodovací procesy, které byly jednak soustředěny na vyšších úrovních (OV KSČ, ONV), jednak na místní stranické struktuře, resp. především v rukou několika málo jednotlivců.

⁶⁶ Tamtéž.

⁶⁷ Tamtéž.

Co se původu týče, většina prvních předsedů a hlavních představitelů (až na F. Hamala) se narodili v Bludově a byli v místní společnosti hluboce zakotveni. Zlom přichází až po roce 1968, kdy od roku 1971 se všichni předsedové MNV do Bludova přistěhovali až v dospělosti, většinou dokonce krátce před nástupem do funkce. Předsedové MNV byli původními povoláními dělníci, řemeslníci, státní zaměstnanci. Nikdo nebyl sedlákem, což dobře zvýrazňuje změnu, k níž ve srovnání s předchozími érami místního vládnutí došlo.